

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 207/21
Luksemburgā, 2021. gada 23. novembrī

Spriedums lietā C-564/19
IS (Rīkojuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu prettiesiskums)

Savienības tiesības neļauj dalībvalsts augstākajai tiesai, izskatot ģenerālprokurora iesniegto pārsūdzību tiesiskuma interesēs, konstatēt zemākas instances tiesas iesniegtā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu prettiesiskumu, pamatojot šo konstatējumu ar to, ka uzdotie jautājumi nav atbilstoši un nepieciešami pamatlietas atrisināšanai

Ievērojot Savienības tiesību pārākumu, valsts tiesai ir jāatsakās piemērot jebkādu valsts tiesu praksi, kas apdraud tās tiesības vērsties Tiesā ar jautājumiem

Pesti Közponyi Kerületi Bíróság (Peštas apgabala centrālā tiesa, Ungārija) tiesnesis izskata krimināllietu pret Zviedrijas pilsoni. Pirmajā nopratināšanā izmeklēšanas iestādē apsūdzētais, kurš neprot ungāru valodu un kuram palīdzību sniedza zviedru valodas tulks, tika informēts par aizdomām, kas vērstas pret viņu. Tomēr nav nekādas informācijas par to, kādā veidā tika izvēlēts tulks un kā tika pārbaudītas viņa zināšanas, un par to, vai tulks un apsūdzētais bija varējuši viens otru saprast. Proti, Ungārijā nav nekāda oficiāla tulkotāju un tulku reģistra, un Ungārijas tiesiskajā regulējumā nav precizēts, kādas personas kriminālprocesā varētu tikt norīkotas kā tulkotāji vai tulki, nedz arī tas, saskaņā ar kādiem kritērijiem tas notiek. Līdz ar to, pēc iesniedzējtiesneša domām, nedz advokāts, nedz tiesa nevar pārbaudīt mutiskā tulkojuma kvalitāti. Šādos apstākļos iesniedzējtiesnesis uzskata, ka varētu tikt pārkāptas apsūdzētās personas tiesības uz informāciju par savām tiesībām un tiesības uz aizstāvību.

Tādējādi šis tiesnesis nolēma uzdot Tiesai jautājumus par Ungārijas tiesiskā regulējuma saderību ar Direktīvu 2010/64¹ par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā un Direktīvu 2012/13² par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā. Ja tiktu atzīta minētā regulējuma nesaderība, iesniedzējtiesnesis turklāt jautā, vai kriminālprocess var tikt turpināts bez apsūdzētā klātbūtnes, precizējot, ka Ungārijas tiesībās noteiktos gadījumos ir paredzēta šāda procedūra, ja apsūdzētais neierodas tiesas sēdē.

Pēc tam, kad Tiesā tika saņemts šis sākotnējais lūgums, *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija) izskatīja Ungārijas ģenerālprokurora iesniegto pārsūdzību tiesiskuma interesēs attiecībā uz lēmumu par prejudiciālo jautājumu uzdošanu un atzina šo lēmumu par prettiesisku, tomēr neietekmējot šī lēmuma tiesiskās sekas, un savu nostāju būtībā pamatoja ar to, ka uzdotie jautājumi nav atbilstīgi un nepieciešami attiecīgā strīda atrisināšanai. Balstoties uz tiem pašiem motīviem, kas bija *Kúria* (Augstākā tiesa) nolēmuma pamatā, pret iesniedzējtiesnesi tika sāka disciplinārlieta, kas vēlāk tika atsaukta. Šaubīdamies par šādas disciplinārlietas, kā arī *Kúria* (Augstākā tiesa) nolēmuma atbilstību Savienības tiesībām un par minētā nolēmuma ietekmi uz kriminālprocesa norisi pamatlietā, šis tiesnesis saistībā ar to iesniedza papildu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa, skatot lietu virspalātas sastāvā, nospriež, ka ar LESD 267. pantu izveidotajai **valsts tiesu un Tiesas sadarbības sistēmai ir pretrunā tas, ka dalībvalsts augstākā tiesa,**

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/64/ES (2010. gada 20. oktobris) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā (OV 2010, L 280, 1. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/13/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (OV 2012, L 142, 1. lpp.).

izskatījusi pārsūdzību tiesiskuma interesēs, **konstatē, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko ir iesniegusi kāda zemākas instances tiesa, ir prettiesisks, pamatojot šo konstatējumu ar to, ka uzdotie jautājumi nav atbilstoši un nepieciešami pamatlietas atrisināšanai**, tomēr neietekmējot lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu tiesiskās sekas. Proti, **šāda tiesiskuma kontrole līdzinās lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamības kontrolei, kas ietilpst Tiesas ekskluzīvajā kompetencē**. Turklāt šāds prettiesiskuma konstatējums var, no vienas puses, vājināt atbilžu, ko sniegs Tiesa, autoritāti un, no otras puses, ierobežot valsts tiesu kompetenci vērsties Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem un tādējādi var kavēt to tiesību efektīvu aizsardzību tiesā, kuras privātpersonām izriet no Savienības tiesībām.

Šādos apstākļos **Savienības tiesību pārākuma princips liek zemākas instances tiesai nepiemērot attiecīgās dalībvalsts augstākās tiesas nolēmumu**. Šo secinājumu nekādi neatspēko fakts, ka vēlāk Tiesa eventuāli var atzīt šīs zemākas instances tiesas uzdotos prejudiciālos jautājumus par nepieņemamiem.

Otrkārt, Tiesa konstatē, ka **Savienības tiesībām ir pretrunā fakts, ka pret valsts tiesnesi tiek ierosināta disciplinārlieta tādēļ, ka tas ir vērsies Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu**, jo šādas disciplinārlietas iespējamība vien var apdraudēt LESD 267. pantā paredzēto mehānismu, kā arī tiesneša neatkarību, kas ir būtiska šī mehānisma pienācīgai darbībai. Turklāt šāda disciplinārlieta var atturēt visas valsts tiesas iesniegt lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu un tas varētu apdraudēt Savienības tiesību vienveidīgu piemērošanu.

Visbeidzot, treškārt, Tiesa izvērtē dalībvalstu pienākumus saskaņā ar Direktīvu 2010/64 attiecībā uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā. Šajā ziņā dalībvalstīm ir jāveic konkrēti pasākumi, lai nodrošinātu, pirmām kārtām, ka mutiskā un rakstiskā tulkojuma kvalitāte ir pietiekama, lai aizdomās turētā vai apsūdzētā persona varētu saprast tai izvirzīto apsūdzību. Šajā ziņā neatkarīgu tulkotāju vai tulku reģistra izveide ir viens no šāda mērķa sasniegšanas līdzekļiem. Otrām kārtām, dalībvalstu veiktajiem pasākumiem ir jāļauj valsts tiesām pārbaudīt mutiskā tulkojuma kvalitātes pietiekamību, lai nodrošinātu lietas taisnīgu izskatīšanu un tiesību uz aizstāvību īstenošanu.

Šīs pārbaudes noslēgumā valsts tiesa var nonākt pie secinājuma, ka attiecīgā persona nav tikusi informēta tai saprotamā valodā par tai izvirzīto apsūdzību – tāpēc, ka mutiskais tulkojums nav bijis atbilstošs, vai arī tāpēc, ka nav iespējams noteikt šī mutiskā tulkojuma kvalitāti. Šādos apstākļos Direktīvas 2010/64 un 2012/13, aplūkojot tās kopsakarā ar tiesībām uz aizstāvību Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. panta 2. punkta izpratnē, nepieļauj kriminālprocesa turpināšanu aizmuguriski.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valsts tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valsts tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106